

Vlees

Vlees

Thijs Rutten

Schrijver: Thijs Rutten
Coverontwerp: Thijs Rutten
ISBN: 9789465012544
© 2024 Thijs Rutten

Voorwoord

Ik ben opgegroeid met en tussen dieren. Meteen toen mijn oudste zus naar de basisschool ging, arriveerde de eerste pony binnen het gezin. Al gauw volgden er meer. Zodra ik te lang werd voor mijn eerste pony, kochten mijn ouders een grotere maat, en dat deden zij telkens, totdat alleen een rijpaard nog voldeed. In een geïmproviseerde stal werden nu eens kalfjes vetgemest, dan weer biggen. Als die naar het slachthuis waren afgevoerd, namen schapen de stal over. Dat was meestal rond de tijd dat ze moesten lammeren. Alle dieren graasden zomers in het weiland achter de kwekerij. Toen mijn broertje jarig was vulde diens peettante de dierstapel aan met een geit. Het bleef niet bij één geit. Kippen kakelden in de ren naast het huis. Ik herinner me levendig hoe een ganzenpaar dat we van de burens te leen hadden, de eitjes van de krielkippen uitbroedde. Kuikens waren er in de lente sowieso genoeg. De eenden zwommen met hun kuikens in de vijver die we met behulp van landbouwplastic hadden gemaakt. Mijn broertje bleek een fanatiek duivenmelker. Het erf werd zonder mankeren door blaffende honden bewaakt. Achtereenvolgens droegen zeker drie honden dezelfde naam. Om een muizenplaag te voorkomen zwierf er tenminste één kat rond het huis, maar meestal betrof het een heel gezin. Kittens die boventalig waren, vonden gemakkelijk onderdak bij de talrijke

familieleden, bij vriendjes of in de buurt. Als tijdverdrijf viste ik kikkers uit de sloot die langs ons weiland liep. De kleine amfibieën bevolkten het terrarium waarin ik de ijzeren wasteil had veranderd. In de zomervakanties bestudeerde ik de vele vlinders die ik met een vlindernetje ving. Ze fladderden kleurrijk in de rondte, ten dode opgeschreven, want bij wijze van wetenschappelijke proef hield ik de vlinders gevangen in een plastic broodzak. Die blies ik op als een doorschijnende ballon. En in mijn hoofd zie ik nog steeds hoe we de hamster van mijn zus – het dier was al dagen zoek – in de ouderwetse centrifuge aantroffen. De goudbruine hamster was weliswaar verfromfaaid en vast tot op het bot doorweekt, maar ondanks de heftige dollemansrit die hij in het elektrische apparaat had gemaakt, rende hij al gauw weer doelloos rondjes in de plastic hamstermolen. Eeuwig stond op de tv een te kleine ronde vissenkomp met één plastic plantje op een rots. Er zwommen soms twee goudvissen in de kom, maar meestal overleefde er maar één. Mijn vader kweekte kanaries, ikzelf gaf de voorkeur aan parkieten. Toen ik naar de middelbare school ging, vulde een konijnenfokkerij het inkomen van mijn ouders aan: bio-industrie avant la lettre, want terwijl het door mijn vader getimmerde konijnenhok vóór die tijd werd bewoond door hoogstens twee konijnen, betrof het nu opeens vele duizendtallen die ook nog op elkaar

werden gepakt. Dat vond ik moeilijk te verkroppen.

Vlakbij ons huis was een abattoir. Daar heb ik vaak in de rij gestaan, samen met andere kinderen wachtend op vers spek en enkele liters bloed. Mijn moeder maakte er bloedworst van.

Vanuit het keukenraam zagen wij hoe dagelijks tientallen slachtdieren bij het abattoir werden aangevoerd. Als de aantallen te groot waren, wachtten de koeien buiten. En soms ook paarden. In weer en wind. Zomer en winter. Van verre al hoorde je het paniekerige geloei en gebrul. Wij keken al gauw niet meer op van een ontsnapte koe. Of van het gekrijs van een varken.

Het 'huuske' was een gebouwtje dat los stond van het abattoir. Het had de afmetingen van een ouderwets stenen transformatorhuisje. Het bevond zich langs de kant van de weg. Hier werden dierlijke reststoffen bewaard in een zestal ijzeren tonnen waarvan de deksels ontbraken. Met veel moeite en ook afschuw lukte het ons om over de hoge rand heen de afgehakte lichaamsdelen te bekijken. Eenmaal per week haalde de destructor het rottende vlees op. De stank was dan al niet meer te harden. Als mijn moeder mij om een boodschap stuurde, fietste ik zo snel mogelijk aan het 'huuske' voorbij, want ik was bang voor de dood. Vaak klonken er gesmoorde piepgeluiden vanuit het gebouw. Pas veel later herkende ik dat geluid als de doodskreten van kuikens die gesekest en vervolgens afgekeurd

waren. Haantjes werden daar levend gedumpte.

Dat alle dieren - behalve de kat en de hond - potentieel voedsel waren, was voor ons een gegevenheid. Je stond er niet bij stil. Met één bijslag onthoofdde mijn vader de kippen. Wij vonden dat een hilarisch schouwspel, want zonder kop gingen de kippenlichamen er alsnog klapwiekend vandoor. De paniek zette de levenloze lijven in beweging. Omdat wij een grondige afkeer hadden van de smaak van konijnenvlees - dat leidde tot enorme ruzies tijdens de maaltijd -, moesten de konijnen het minder vaak ontgelden. Maar met kerst sloeg mijn vader het konijn dat aan het kortste eind had getrokken, met een knuppel bewusteloos. Vervolgens hing hij de pechvogel aan de achterpoten op aan een houten balk. In één ruk stroopte mijn moeder daarna de huid van het konijn af. Ongeveer zoals je een coltrui over het hoofd trekt. Ooit zag ik hoe de vader van een vriendje wiens kat een nest had geworpen, de blinde kittens in een jute zak stopte, ze tegen de muur sloeg en in een emmer water verdrong. Wij gaven geen kik. De burens slachtten met enige regelmaat een varken. Zij deelden het vlees met ons gezin, als tenminste het einde van onze vleesvoorraad al in zicht was. Met veel belangstelling keken wij toe, terwijl buurman het krijsende varken het genadeschot gaf. Daarna werd het beest gekeeld en ondersteboven op een ladder bevestigd. Eenmaal rechtop tegen de muur gezet, kon het uitbenen

beginnen. Thuis verdween intussen de vloermat uit de keuken. Dagenlang was mijn moeder druk in de weer om al het vlees te verwerken. Werkelijk niets ging daarbij verloren. De weeïge geur nam bezit van het hele huis.

Het abattoir heb ik als kind nooit betreden. Ik heb dus nooit gezien hoe het er daarbinnen aan toe ging. Dat was een manco dat heeft gezorgd dat ik, toen ik een heel stuk ouder en ook autonoom kunstenaar was, het plan opvatte om een fotoreportage van het slachtproces te maken. En zo ben ik het abattoir van mijn jeugd binnen gestapt. Met camera.

Het was een confronterende ervaring. In Nederland worden elke dag 1,75 miljoen dieren geslacht. Dat zijn er gemiddeld 1000 per minuut en ongeveer 650 miljoen per jaar.

Er zijn een aantal goede redenen om minder, weinig of helemaal geen vlees te eten. De meeste daarvan hebben te maken met het milieu dat mede door onze overmatige vleesconsumptie wordt verziekt, of met onze gezondheid waarvoor vlees overbodig of zelfs schadelijk is.

Ik had geen vooropgezet plan toen ik de fotoreportage maakte. Verder dan vage artistiekerige opmerkingen over het registreren van 'de schoonheid van de dood' kwam ik niet. Onnozel.

Achteraf is het wonderlijk dat ik mijzelf nooit eerder de vraag heb gesteld hoe wij als maatschappij de gewelddadige dood van zulke apocalyptische aantallen dieren menen moreel te

kunnen rechtvaardigen. Kunnen wij het werkelijk ethisch verantwoorden dat wij op industriële wijze zoveel dieren van het leven beroven met daarbij als enige argument dat wij geen afstand willen doen van onze dagelijkse portie vlees? Hoe is het mogelijk dat de keerzijde van dat heerlijke stukje vlees op mijn bord zolang voor me verborgen is gebleven? Dit is met terugwerkende kracht het enige - educatieve - doel van dit boek: bewustwording door middel van visuele informatievoorziening.

Niemand weet werkelijk hoe een dier zich voelt wanneer het wordt geslacht. Geen enkel dier immers kan zijn emoties aan ons meedelen, maar mogen wij dan daaruit concluderen dat een dier geen emoties heeft?

Uit neurologisch onderzoek blijkt dat de hersenen van dieren patronen vertonen die lijken op de hersenactiviteit van mensen. Aan de hersenactiviteit van een dier kun je bijvoorbeeld zien of het wakker is, of het slaapt en zelfs of het droomt. Uit dat gegeven leiden onderzoekers af dat ook dieren een vorm van bewustzijn hebben.

Gedragsobservatie laat verder zien dat dieren niet alleen plezier en blijdschap kennen, maar dat zij ook stress, woede, angst en pijn ervaren. Uit onderzoek blijkt bovendien dat dieren in meerdere of mindere mate empathisch zijn, zoals ook wij mensen dat in meerdere of mindere mate zijn. Kortom, ook dieren interacteren met hun sociale omgeving op een manier die suggereert niet alleen dat ze zich bewust zijn van

zichzelf en van anderen, maar ook dat zij emoties ervaren.

Dieren gaan tijdens het slachtproces soms hevig tekeer. Het ene dier meer dan het andere, maar geen enkel dier wil dood. Op weg naar hun executie – er is geen treffender woord – ervaren de meeste dieren dan ook verwarring, stress, paniek en angst. De term ‘doodsangst’ lijkt mij hier op zijn plaats, maar dat is onjuist volgens sommige onderzoekers. Er is volgens hen geen sprake van doodsangst, want dieren kennen het concept ‘dood’ niet, althans niet op de manier zoals wij dat kennen. Toch is de dood ook voor dieren geen neutraal feit. Dat kun je afleiden uit het feit dat de meeste dieren zich ertegen verzetten. Elke muis die onze kat op zich af ziet stormen, gaat er als een haas vandoor.

Verwarring, stress, angst en zelfs paniek worden bij dieren al getriggerd wanneer er nog helemaal geen sprake is van de aanstaande dood, namelijk zodra een dier geconfronteerd wordt met een onbekende omgeving, met vreemde en harde geluiden of zelfs een ongewone geur. Dat geldt zeker voor de reis naar het abattoir en in nog hogere mate voor wat er daarna met het dier gebeurt. Bij aankomst immers worden de dieren zo snel mogelijk de slachtlijn ingejaagd, zo nodig met geweld, als ze weerstand bieden. En hoe zit het eigenlijk met de ervaring van pijn? Die is er niet, wordt wel beweerd, maar het staat vast dat een dier tijdens het slachtproces pijn ervaart. De pijn kan weliswaar dragelijk

zijn, maar het blijft pijn. En wat betekent dat, ‘dragelijk’?

De mate waarin het slachtdier pijn ervaart, hangt af van verschillende factoren. Zo kun je vragen welke slachtmethode er wordt gebruikt, en of de verdoving van een goede kwaliteit is. Het scheelt een heleboel als de slachter bekwaam is en niet onhandig.

“Als de slachter bekwaam is en gebruik maakt van een goede verdoving, kan hij een dier snel en humaan doden.”

“Wat is een goede dood? Wat is menswaardig?”

“Een humane dood is een dood met een minimum aan stress en pijn.”

“Ben jij er gerust op wanneer ik je verzeker dat je een minimum aan stress en pijn zult ervaren als ik jou dood?”

“Maar inmiddels is verdoving verplicht gesteld om te voorkomen dat een dier tijdens de slacht pijn ervaart.”

“Dieren worden in de praktijk niet altijd verdoofd. Vaak worden ze weliswaar verdoofd, maar niet afdoende.”

Oordeel zelf.

De foto’s spreken voor zich.

Kijk de dieren in de ogen.

Verdisconteer de wereld die schuilgaat achter dat hygiënisch voorverpakte steriele stukje vlees dat jij dagelijks nuttigt.

Bewustwording is goed.

Neem een geïnformeerd besluit.

